

Volumul VIII, Numărul 14 / 2006

ISSN 1454-9980

România – între a fi sau nu rațional

(pag. 35-37)

Mihai Bogdan PETRIȘOR

Volume VIII, Issue 1 (14) / 2006

**Cross-cultural
Management
Journal**

ROMÂNIA – ÎNTRE A FI SAU NU RAȚIONAL

Mihai-Bogdan PETRIȘOR

Abstract

The objective of this essay is to show the types of budgets in the international practice. We present a direct comparison between the state budgets in its traditional mode as a budget of means and the alternative: the programme budgets. Advantages and disadvantages of these types of budgets are presented.

In the second part of the essay are shown the determination methods of budgetary revenue and expenditure; first the classical determination methods of budgetary indicators and then the modern ones.

Keywords: budgets of means; programme budgets; budgetary indicators; the method of direct evaluation; R.C.B.; the cost-benefit analysis.

Nu este suficient a aduce resurse la bugetul de stat ci acestea mai trebuie și cheltuite, dar în mod rațional

O problemă importantă și greu de remediat, atât în România cât și în alte țări, este aceea a folosirii resurselor bugetare într-un mod cât mai rațional. La noi în țară, după cum bine se știe și exemple sunt o mulțime, expresia de cheltuire rațională a resurselor publice le este multora total necunoscută. Nu este suficient doar a aduna resurse la bugetul de stat; acesta este doar primul pas care ce trebuie realizat dar el trebuie alăturat celui de-al doilea și anume etapa de alocare a resurselor. Să facem o comparație între tipuri de bugete utilizate în practica internațională pentru a vedea cum alocă și alții resursele.

Bugetul de stat, în forma sa tradițională, este considerat a fi un « buget de mijloace » care prezintă și detaliază mijloacele financiare alocate diferitelor categorii de servicii publice. Resursele financiare ale statului sunt însă limitate și de aceea se impune o selecție a cheltuielilor ce pot fi finanțate la un moment dat. Un astfel de buget este orientat în funcție de mi-

jloacele ce pot fi utilizate la nivelul unui an și nu în funcție de scopuri sau obiective ce ar urma să fie atinse în anul bugetar respectiv, având caracterul unui buget funcțional. Avantajele unui buget funcțional sunt legate de faptul că facilitează informarea asupra modului de utilizare a resurselor publice și permite o gestionare riguroasă și clară a acestor resurse.

«Bugetele program» reprezintă alternativa. Sunt instrumente moderne ale gestiunii finanțelor publice, fiind elaborate în funcție de obiectivele propuse în condițiile lărgirii orizontului de referință la un număr mai mare de ani. De la un buget de mijloace, care are o finalitate anuală, se trece la bugetul-program, în care se înscriu obiective cheltuielile legate de realizarea unor obiective pe termen mediu și lung. Preocuparea vizând realizarea echilibrului pe termen scurt este estompată de programarea multianuală. Aici, echilibrul este urmărit pe perioade de trei, cinci sau mai mulți ani bugetari, necesari

realizării obiectivelor propuse printr-o pluralitate de programe.

Principalele diferențieri între cele două tipuri de bugete ne fac poate să înțelegem de ce la ei da(se aplică) și la noi nu, de ce la ei mai bine și la noi nu. Astfel, în timpul executării unui buget de mijloace, ordonatorii de credite sunt preocupați să utilizeze în totalitate creditele bugetare ce le-au fost aprobate, deoarece sumele necheltuite până la finele exercițiului financiar nu se raportează în exercițiul următor, ci se anulează.

În cazul unui buget pe programe, preocuparea ordonatorilor principali participanți la realizarea unui anumit program urmează să se deplaseze de la cheltuirea cu orice preț a banilor prevăzuți în buget la monitorizarea mersului realizării programului, la încadrarea în termenele stabilite și în indicatorii de eficiență. Dacă nu, există riscul ca cei vinovați de eșecul programului, sau de nerealizarea la termen a unor indicatori cantitativi sau calitativi, să sufere rigurile legii. În cazul bugetelor de mijloace(funcționale) această răspundere nu există; cel puțin nu în forma aceasta de impunere a unei rigori în cheltuirea sumelor și de obținere a unor rezultate scontate. Abandonarea unui program, sau întreruperea temporară a executării acestuia generează pierderi nerecuperabile, imobilizări de resurse materiale și bănești, precum și alte prejudicii pentru societate.

Metodele de previzionare a fluxurilor de venituri și cheltuieli prezintă importanță deosebită pentru politica guvernamentală și pentru gestiunea finanțelor publice, în general. Bugetul de stat trebuie să reflecte, prin intermediul indicatorilor săi, pe de o parte, necesitățile de resurse financiare ale statului, iar pe de altă parte, posibilitățile de acoperire a acestor resurse. Se pune, astfel, problema dimensionării corecte a nivelului veniturilor și cheltuielilor publice. Pentru determinarea cuantumului veniturilor și cheltuielilor în practica financiară se folosesc metode clasice, cât și metode moderne bazate pe analiza cost-avantaje și alte studii de eficiență. Evident că pentru cazul României se folosește una din metodele clasice de dimensionare a veniturilor și cheltuielilor. Dintre cele trei metode clasice și anume: metoda automată, metoda majorării și cea a evaluării directe țara noastră o folosește pe cea din urmă.

Metoda evaluării directe presupune efectuarea unor calcule pentru fiecare sursă de venit și fiecare categorie de cheltuieli. Dimensionarea indicatorilor bugetari se realizează în directă corelație cu nivelul produsului intern brut previzionat pentru anul următor celui în curs, în condițiile unei rate estimate a inflației și ale unui nivel previzibil al cursului de schimb al monedei naționale. Metodele clasice (și în speță și cea folosită de țara noastră) nu vizează eficiența acțiunilor ce se vor realiza cu mijloace bugetare și nu urmăresc corelarea cheltuielilor la nivelul tuturor instituțiilor ce concură la realizarea unui anumit obiectiv din resursele bugetului de stat. Multe state au renunțat la unele procedee tradiționale de evaluare a cheltuielilor bugetare în favoarea unor metode moderne

Categoriile principale de metode moderne care s-au conturat sunt:

- metode de tip american: "Planned Programmed Budgeting System "(P.P.B.S.); "Management by objectives"(M.B.O.); și "Zero Base Budgeting"(Z.B.B.);
- metode de inspirație franceză: "La Rationalisation des Choix Budgetaires"(R.C.B.).

Pornind de la metoda americană, alte țări cum ar fi: Canada, Marea Britanie, Japonia, Norvegia, Olanda, unele țări din America Latină, Israel și altele au elaborat metode proprii de raționalizare a opțiunilor bugetare, adaptate la condițiile socio-economice specifice fiecărui stat. Indiferent de tehnica de dimensionare a cheltuielilor și de luare a deciziei cu privire la utilizarea pe termen scurt, mijlociu sau lung a resurselor statului, metodele moderne de raționalizare a opțiunilor bugetare se bazează, în principal, pe analiza cost-avantaje sau cost-eficacitate, a cărei aplicabilitate este condiționată de existența a două sau mai multe soluții de realizare a unui obiectiv, cu costuri diferite. Analiza cost-avantaje reprezintă un set de tehnici construite în vederea asigurării unei alocări eficiente a resurselor limitate, în primul rând între sectorul public și cel privat și, al doilea rând, între diferitele proiecte ale sectorului public. Această analiză constituie, în fapt, o încercare de a măsura costurile și câștigurile ce s-ar degaja ca urmare a unor direcții alternative de acțiune. Simplificând, analiza cost-avantaje reprezintă un mod practic de a alege acel proiect care maximizează rezultatele obținabile cu un

anumit nivel al costurilor, sau conduce la obținerea acelorași efecte cu costuri minime.

Toate metodele moderne de dimensionare a veniturilor și cheltuielilor publice au la bază analiza cost-avantaje a cărei eficacitate este unanim recunoscută. Dacă este așa, de ce nu am încerca și noi aplicarea unei metode moderne de dimensionare a indicatorilor bugetari. Evident, această aplicare nu trebuie să fie una care să se încadreze exact într-o matrice predefinită, respectiv una din cele de inspirație americană sau franceză, ci să fie una care se pliază pe cerințele economico-sociale ale României. O metodă care ar putea servi ca punct de plecare este aceea a Raționalizării Opțiunilor Bugetare. Aceasta presupune o analiză sistemică care prin iterații succesive are drept scop să reformuleze obiectivele și mijloacele utilizate pentru atingerea lor.

Concluzii

Dacă bugetele program reprezintă alternativa pentru o mai bună gestionare a resurselor atunci ar trebui optat și pentru această variantă.

Cu toate că în toate fazele de execuție ale bugetelor program s-au semnalat dificultăți de natură juridică, aplicarea unui asemenea tip de buget, cel puțin în plan teoretic, într-un studiu de tip scenariu, ar fi binevenit.

Trebuie adoptată și o metodă modernă de dimensionare a indicatorilor bugetari care să aibă la bază analiza cost-avantaje. În tot ceea ce facem, în special când cheltuim banul public trebuie să cunoaștem și alternativa celaltă posibilă de a cheltui și poate de a cheltui cu mai mult folos sau de a cheltui mai puțin cu acelaș folos. Principala problemă a metodelor clasice, în general, și a metodei evaluării directe aplicabilă la noi în țară, în special, este că nu oferă alternative la modul de cheltuire a resurselor iar atunci când se cheltuie nu se urmărește o maximizare a rezultatelor.

Deși metoda evaluării directe este considerată a fi mai aproape de realitate în comparație cu alte metode clasice de evaluare a indicatorilor bugetari totuși nu asigură o dimensionare riguroasă, impunându-se rectificări ale acestora în timpul execuției veniturilor și cheltuielilor publice.

Referințe bibliografice

1. Văcărel, Iulian, (coord.) - **Finanțe publice**, Editura Didactică și Pedagogică, București, 2002;
2. Musgrave Richard A., Musgrave Peggy B. - **Public finance in theory and practice**, Fifth Edition, McGraw-Hill Book Company, New York, 1989;
3. Manolescu, Gheorghe - **Buget: abordare economică și financiară**, Editura Economică, București, 1997;
4. www. gov. ro – Site-ul Guvernului României;
5. www. gmf. ro – Site- ul Ministerului Finanțelor

Mihai-Bogdan PETRIȘOR

2005-prezent: doctorand al Școlii Doctorale, FEAA, Univ. "Al. Ioan Cuza" Iași
 2004-2005: absolvent Studii Aprofundate – Management Financiar Bancar – Univ. "Al. Ioan Cuza" Iași
 2001-2005: absolvent Facultatea de Drept – Univ. "Al. Ioan Cuza" Iași
 1999-2003: absolvent Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor – Univ. "Al. Ioan Cuza" Iași